

20 Εννοιολογική και μεταφρασεολογική αναψηλάφηση της ορολογίας στο πεδίο της θεωρίας των λογοτεχνικών γενών και ειδών σε αντιπαραβολική προοπτική ως προς το γλωσσικό ζεύγος της νέας ελληνικής και της γερμανικής

Γιώργος Ανδρουλιδάκης

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Έστω και με κοινή αφετηρία το καθιερωμένο τριαδικό πρότυπο της λογοτεχνίας (κατά την αρχαιότητα: λυρική, επική και δραματική ποίηση· στον αστερισμό της νεωτερικότητας: ποίηση, αφήγηση / πεζογραφία και δράμα), τόσο στη νέα ελληνική όσο και στη γερμανική διαπιστώνεται εκτεταμένη, πολλαπλή εννοιολογική και ορολογική σύγχυση στο πεδίο της θεωρίας των λογοτεχνικών γενών και ειδών. Ακόμη και οι πρωταρχικοί όροι *γένος / Gattung* και *είδος / Genre* άλλοτε απαντούν ως συνώνυμα, άλλοτε πάλι αντιδιαστέλλονται ως υπερώνυμο και υπώνυμο αντίστοιχα. Η προκείμενη ανακοίνωση πρώτα οριοθετεί επακριβώς τους ελληνόγλωσσους όρους *γραμματεία* και *λογοτεχνία* σε συνάρτηση με το πολύσημο γερμανόγλωσσο λέξημα *Literatur*. Ακολουθεί λεπτομερής ανάλυση των σχετικών εννοιών και όρων με βάση τη νεωτερική και ιδίως τη σύγχρονη ειδική γλωσσική χρήση στη νέα ελληνική και στη γερμανική. Τέλος, προχωρώντας πέρα από την ακραιφνώς περιγραφική θεώρηση, η ανακοίνωση προτείνει ένα εναργές και συνεκτικό εννοιολογικό και ορολογικό σχήμα για το γλωσσικό ζεύγος της νέας ελληνικής και της γερμανικής στο πεδίο της θεωρίας των λογοτεχνικών γενών και ειδών.

Revisiting the terminology in the field of literary genre theory: A conceptual and translational approach in contrastive perspective with regard to the language pair Modern Greek and German

Giorgos Androulidakis

ABSTRACT

Even with the standard triadic model of literature (in antiquity: lyric, epic and dramatic poetry; in modern terms: poetry, narrative / prose and drama) as a common starting point, in both Modern Greek and German there is widespread, multiple conceptual and terminological confusion in the field of literary genre theory. On the one hand, indeed the major terms *γένος / Gattung* and *είδος / Genre* often appear as synonyms, but on the other hand, equally often they are contrasted as hypernym and hyponym respectively. In the present paper, we begin by precisely differentiating the Greek-language terms *γραμματεία* and *λογοτεχνία* in contrast to the polysemous German-language lexeme *Literatur*. We then move on to a detailed analysis of relevant concepts and terms on the basis of modern, and particularly contemporary specialised language use in Modern Greek and German. Finally, going beyond a purely descriptive approach, the paper proposes a perspicuous conceptual and terminological model for the language pair of Modern Greek and German in the field of literary genre theory.

1 Γραμματεία και λογοτεχνία

Για να αναλύσουμε και να αντιπαραβάλουμε τους σύμπλοκους και σύνθετους όρους *λογοτεχνικό γένος / είδος* της ελληνικής και *Literaturgattung / literarische Gattung // Literaturgenre / literarisches Genre* της γερμανικής,¹ εύλογα θα αναχθούμε στο πρώτο συστατικό σε καθεμία από τις δύο γλώσσες, δηλαδή στους όρους *λογοτεχνία* και *Literatur* αντίστοιχα. Εδώ βέβαια δεν θα εγκύψουμε στο βάθος των εννοιών, δεν θα δοκιμάσουμε να προσδιορίσουμε χαρακτηριστικά ή κριτήρια «λογοτεχνικότητας» από τη σκοπιά της θεωρίας της λογοτεχνίας, αλλά θα εστιάσουμε στο πλάτος των εννοιών υπό ορολογικό και μεταφρασεολογικό πρίσμα.

Από την πλευρά της σύγχρονης ελληνικής, περίπου από τις αρχές του 20ού αιώνα, το σύνολο των γραπτών έργων μιας χώρας, ενός έθνους, μιας εποχής ή μιας γλώσσας καθιερώθηκε να ονομάζεται *γραμματεία* (π.χ. *ΛΚΝ* 1998, *ΛΝΛ* 2007, *ΧΛΝΓ* 2016, *ΛΝΕΓ* 2019, λ. «γραμματεία»: Παππάς, Κατσιγιάννης και Διαμαντοπούλου 2015, σ. 8–9, 17). Ως συνώνυμο, έστω και σε διαφορετικές λεξιλογικές συνάψεις, απαντά επίσης ο όρος *γράμματα* (παράδειγμα, *ΛΚΝ* 1998, λ. «γράμμα»: «τα ελληνικά γράμματα = η ελληνική γραμματεία»), ενώ οι όροι *γραμματολογία* και *φιλολογία* (με τη συγκεκριμένη έννοια), αν και διαδεδομένοι παλαιότερα, θεωρούνται παρωχημένοι σήμερα (*ΛΚΝ* 1998, λ. «φιλολογία»: πρβλ. *ΧΛΝΓ* 2016, *ΛΝΕΓ* 2019, λ. «φιλολογία»): αν πρόκειται για σώμα επιστημονικών έργων, γίνεται επίσης λόγος για *βιβλιογραφία* (*ΛΚΝ* 1998, *ΧΛΝΓ* 2016, *ΛΝΕΓ* 2019, λ. «βιβλιογραφία»). Απεναντίας, σύμφωνα τουλάχιστον με τη νεωτερική αντίληψη και γλωσσική χρήση, η *λογοτεχνία* αποτελεί υποσύνολο της *γραμματείας*, αφού περιλαμβάνει μόνο τα έργα με αισθητικές ιδιότητες ή αξιώσεις (*ΛΚΝ* 1998, *ΧΛΝΓ* 2016, *ΛΝΕΓ* 2019, λ. «λογοτεχνία»).

Αυτή η σαφής λεξιλογική διάκριση της ελληνικής άλλωστε τεκμηριώνεται και επεξηγείται μεταγλωσσικά στα περισσότερα ειδικά λεξικά και γλωσσάρια (π.χ. *ΛΛΟ*·1 1980, *ΛΝΛ* 2007, *ΒΛΛΦΟ* 2008, λ. «γραμματεία») καθώς και σε εγχειρίδια ή μονογραφίες (π.χ. Βελουδής 1992, σ. 21–22, σ. 35–36· Βελουδής 2002, σ. 56· Αρσενίου 2012, σ. 16· Παππάς, Κατσιγιάννης Διαμαντοπούλου 2015, σ. 17, 19). Ωστόσο, όχι μόνο σε επιμέρους μελέτες, πρωτότυπες ή μεταφρασμένες κυρίως από τα αγγλικά και τα γαλλικά (π.χ. Hawthorn 1993, σ. 5–7), αλλά ακόμη και σε λεξικογραφικά βοηθήματα (π.χ. *ΛΛΟ*·2 1987, λ. «λογοτεχνία»)

¹ Για χάρη φραστικής οικονομίας, όποτε γίνεται λόγος στο κείμενο για *ελληνική*, εννοείται αποκλειστικά η νέα ελληνική. (Στον τίτλο της ανακοίνωσης πάντως έκρινα σκόπιμο να διατηρήσω τον αναλυτικό όρο *νέα ελληνική* για λόγους σαφήνειας και ακρίβειας.) Πέρα από λιγιστές ακροθιγείς αναφορές, στην προκείμενη ανακοίνωση δεν υπάρχει περιθώριο να ασχοληθούμε συστηματικά με άλλες γλώσσες ή γλωσσικούς συνδυασμούς πέρα από την ελληνική και τη γερμανική.

διαπιστώνεται πλήρης σύγχυση μεταξύ των δύο όρων.

Όσον αφορά τη γερμανική, το πολύσημο λέξημα *Literatur* μπορεί να δηλώνει και τις τρεις παραπάνω έννοιες (*RLDLW* 1997–2003, *FLL* 2002, *MLL* 2007, *BWDW* 2011, *DDUW* 2019, λ. «*Literatur*»). Ας εστιάσουμε στις δύο κύριες υπάλληλες έννοιες «γραμματεία» και «λογοτεχνία», αφήνοντας κατά μέρος τη «βιβλιογραφία». *Literatur* με την ευρύτερη έννοια, δηλαδή ως συνώνυμο του μονόσημου αλλά σπανιότερου *Schrifttum*, μπορεί να σημαίνει «γραμματεία» (*MLL* 2007, *BWDW* 2011, *DDUW* 2019, λ. «*Schrifttum*»)· με τη στενότερη έννοια όμως, δηλαδή ως συνώνυμο των επίσης μονόσημων αλλά σπανιότερων *Belletristik* και *Schönliteratur* σημαίνει «λογοτεχνία». Ακριβώς για να αρθεί η προβληματική αμφισημία σε παραπλήσια συμφραζόμενα, αναφορικά με τη «λογοτεχνία» χρησιμοποιούνται επίσης, έστω και σε μικρότερη κλίμακα, τα σύμπλοκα *schöne Literatur*, *schöngeistige Literatur* ή και το πλεοναστικό *belletristische Literatur*, ενώ τα λεξήματα *Dichtung / Dichtkunst* και *Poesie* με την ευρύτερη έννοια («λογοτεχνία», όχι αποκλειστικά «ποίηση») λογίζονται παρωχημένα. Το αξιοπρόσεκτο σημασιολογικό φαινόμενο επαμφοτερισμού μεταξύ δύο υπάλληλων εννοιών μπορούμε να το δούμε παραστατικά στο δεύτερο παράδειγμα χρήσης του *DDUW* 2019 για την καταγραφόμενη πρώτη υποσημασία («γραμματεία») του λήμματος *Literatur* («*belletristische, schöngeistige, schöne Literatur [Literatur 2]*»), όπου βλέπουμε ότι, με την ευρύτερη μεν έννοια «γραμματεία», αλλά σε σύναψη με τα τρία παραπάνω συχνόχρηστα προσδιοριστικά επίθετα, το *Literatur* αποκτά ακριβώς τη στενότερη σημασία «λογοτεχνία» (κύρια σημασία 2, με βάση την αρίθμηση στο *DDUW* 2019).

Ας ανατρέξουμε τώρα σε δίγλωσσα γερμανοελληνικά γενικά λεξικά. Το *ΝΓΕΛ* 1961 και το *ΑΓΕΛ* 1971 παραθέτουν για το *Literatur*, χωρίς σημασιολογική διάκριση, τα μεταφραστικά ισοδύναμα «φιλολογία, λογοτεχνία, γράμματα» και «φιλολογία, λογοτεχνία» αντίστοιχα, ενώ το *PGWDGGD* 2008 διακρίνει, επεξηγεί στα γερμανικά και αποδίδει στα ελληνικά δύο σημασίες: «1. (*Belletristik*) λογοτεχνία 2. (*Fachliteratur*) βιβλιογραφία», αγνοώντας λοιπόν την ακριβή απόδοση *γραμματεία*. Το *Schrifttum* λημματογραφείται μόνο στο *ΑΓΕΛ* 1971, αλλά συνοδεύεται από μεταφραστικά ισοδύναμα πανομοιότυπα με το *Literatur* («φιλολογία, λογοτεχνία»). Όσον αφορά τα δίγλωσσα και πολύγλωσσα ειδικά λεξικά όπου συνδυάζονται η ελληνική και η γερμανική, το *ΛΟΣΔΑΤ* 1978 δίνει μόνο το μεταφραστικό ισοδύναμο «λογοτεχνία», ενώ το *ΑΟΑΚΕ* 1997, έστω και χωρίς σημασιολογική διάκριση, παραθέτει: «λογοτεχνία, γραμματεία». Σε ένα και μοναδικό λεξικογραφικό έργο λοιπόν απαντά ο καθιερωμένος ελληνόγλωσσος όρος *γραμματεία* ως μεταφραστικό ισοδύναμο του *Literatur* με την ευρύτερη έννοια, και πάλι όμως χωρίς να αντιδιαστέλλεται προς τη *λογοτεχνία*.

Ας στραφούμε τώρα στη γλωσσική χρήση και τη μεταφραστική πράξη από τα γερμανικά στα

ελληνικά. Δεδομένης της εγγενούς δισημίας (ή και πολυσημίας, αν συμπεριλάβουμε τη «βιβλιογραφία») σε συνδυασμό με την ενδημικά χαλαρή ορολογική χρήση στο πεδίο των ανθρωπιστικών επιστημών, ο όρος *Literatur* μπορεί να επαμφοτερίζει μεταξύ των σημασιών «γραμματεία» και «λογοτεχνία» ακόμη και στο ίδιο έργο ή στα ίδια στενότερα συμφραζόμενα, παρασύροντας σε προφανείς μεταφραστικές αστοχίες. Για παράδειγμα, ο τίτλος *Geschichte der griechischen Literatur* αποδόθηκε στα ελληνικά *Ιστορία της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας* (Lesky, 2014), μολονότι το εγχειρίδιο του Άλμπιν Λέσκυ σαφώς δεν περιορίζεται στη λογοτεχνία, αλλά αγκαλιάζει, μεταξύ άλλων, έργα ιστορικά και φιλοσοφικά.

2 Λογοτεχνικά γένη και είδη

Στο πεδίο της λογοτεχνίας, όπως το οριοθετήσαμε παραπάνω, με την πάροδο του ιστορικού χρόνου εδραιώθηκε το κυρίαρχο τριαδικό πρότυπο διαίρεσης σε λογοτεχνικά γένη (κατά την αρχαιότητα: λυρική, επική και δραματική ποίηση· στον αστερισμό της νεωτερικότητας: ποίηση, αφήγηση / πεζογραφία και δράμα), το οποίο ανάγεται μεν στην πλατωνική *Πολιτεία* και το αριστοτελικό *Περί ποιητικής*, αλλά αποκρυσταλλώθηκε από τα μέσα του 16ου μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα (κατεξοχήν στην ποιητική του Γιόχαν Βόλφγκανγκ φον Γκαίτε), φτάνοντας μέχρι το βιολογιστικό ερμηνευτικό υπόδειγμα του Φερντινάν Μπρυνετιέρ στον απόηχο της εξελικτικής θεωρίας (Βελουδής 2002, σ. 86–91· Καρακάση · Σπυριδοπούλου και Κοτελίδης 2015, σ. 24). Αντίστοιχα αναδύθηκαν πολυσχιδείς υποδιαιρέσεις των *λογοτεχνικών γενών* σε διαχρονικά κυμαινόμενο αριθμό *λογοτεχνικών ειδών* (π.χ. γένος: αφήγηση / πεζογραφία > *είδη*: μυθιστόρημα, νουβέλα, διήγημα).² Τα πολυποίκιλα κριτήρια διαίρεσης και υποδιαίρεσης προκάλεσαν αλληπάλληλες συζητήσεις και διαφωνίες· τα λογοτεχνικά γένη λ.χ. θεωρήθηκαν κανονιστικά πρότυπα λογοτεχνικής δημιουργίας ή περιγραφικά μοντέλα για την ταξινόμηση και ανάλυση των λογοτεχνικών έργων, γραμματολογικά τεκμηριωμένες οντότητες (ιστορικά γένη) ή αφηρημένες κατασκευές (θεωρητικά γένη· ΛΝΛ 2007, λ. «γένος, είδος (λογοτεχνικό)»· Παππάς · Κασιγιάννης · Διαμαντοπούλου 2015, σ. 28· επίσης βλ. Todozon 1989, pp. 110–112, για τον παρεμφερή

² Συνολικά για τα χαρακτηριστικά των λογοτεχνικών γενών και ειδών στην ιστορική τους διαδρομή, βλ. Hawthorn, 1993, pp. 81–91· Caluwé, 1997, passim· Culler, 2000, pp. 99–100· Schaeffer, 2000, passim· Genette, 2001, passim· Βελουδής, 2002, σ. 83–104· Glowinski, 2010, passim· Zymner, 2010, passim, ιδ. pp. 7–46· Αρσενίου, 2012, σ. 84–94· Zymner and Hölter, 2013, pp. 100–103· Αντωνοπούλου, Καρακάση και Πετροπούλου, 2015, σ. 17–18, 81–83· Καρακάση, Σπυριδοπούλου και Κοτελίδης, 2015, passim, ιδ. σ. 15–21· Παππάς, Κασιγιάννης και Διαμαντοπούλου, 2015, σ. 24–41· Jeßing and Köhnen, 2017, pp. 133–198, ιδ. 133–134· Hempfer, 2018, pp. 178–212. Στο περιορισμένο πλαίσιο της προκείμενης ανακοίνωσης θα αφήσουμε κατά μέρος τη χρήση των όρων γένος και είδος σε άλλα πεδία πέρα από τη θεωρία της λογοτεχνίας (πρβλ. π.χ. φιλοσοφία ή βιολογία για το γένος, ζωγραφική ή μουσική για το είδος).

όρο *λογοτεχνικός τύπος* [type littéraire]).

Ωστόσο, όπως και προκειμένου για την αντιδιαστολή *γραμματείας* και *λογοτεχνίας*, εδώ δεν θα εγκύψουμε στο βάθος των εννοιών γύρω από τα λογοτεχνικά γένη και είδη, αλλά θα τα προσεγγίσουμε από ορολογική και μεταφρασεολογική σκοπιά ως προς το ζεύγος της ελληνικής και της γερμανικής. Πράγματι, οι όροι *λογοτεχνικό γένος* // *Literaturgattung* / *literarische Gattung* (σπανιότατα: *Literaturgenus* / *literarisches Genus* ή *Literaturgenos* / *literarisches Genos*) και *λογοτεχνικό είδος* // *Literaturgenre* / *literarisches Genre* κάθε άλλο παρά χρησιμοποιούνται κατά τρόπο ενιαίο και γενικά αποδεκτό. Αναφορικά με το *είδος* εμφανίζονται εξάλλου οι πρόσθετοι όροι *υπογένος* / *μικρό γένος* // *Untergattung* / *Subgattung* / *Kleingattung* σε αντιδιαστολή προς τους όρους *βασικό γένος* / *κύριο γένος* / *μεγάλο γένος* // *Grundgattung* / *Hauptgattung* / *Großgattung* (RLDLW 1997–2003, λ. «Gattung»: SWL 2001, λ. «Gattungen»: Καρακάση Σπυριδοπούλου και Κοτελίδης 2015, σ. 15· Jeßing Köhnen 2017, pp. 133–134, 167, 174, 191· Hempfer 2018, pp. 178–181), οπότε υπονοείται ότι το «γένος» αποτελεί υπερτασσόμενη έννοια στην ιεραρχική κλίμακα.

Αντίστροφα, όσον αφορά την ελληνική, όταν δεν αντιδιαστέλλονται σαφώς (*λογοτεχνικά*) *γένη* αφενός και *είδη* αφετέρου, συχνά γίνεται λόγος απλώς για (*λογοτεχνικά*) *είδη* (π.χ. ΛΛΟ·2 1987, λ. «λογοτεχνικά είδη»: Todorov 1989, pp. 110–112· Hawthorn 1993, pp. 81–91· Αγγελάτος, 1997, passim· Culler 2000, pp. 99–100· Schaeffer, 2000, passim· ΛΛΟΘΛ 2010, λ. «λογοτεχνικό είδος», «genre»), προφανώς υπό την επίδραση ξένων γλωσσών, κατεξοχήν της αγγλικής και της γαλλικής, όπου οι δύο έννοιες κατά κανόνα συστεγάζονται υπό τον κυρίαρχο δίσημο όρο *literary genre* / *genre littéraire*. Πολύ σπανιότερα παρατηρείται η αντίρροπη κίνηση, δηλαδή η αποκλειστική χρήση του όρου (*λογοτεχνικά*) *γένη* (π.χ. σε μελέτες μεταφρασμένες από τα γαλλικά: Caluwé, 1997, passim· Głowiński 2010, passim). Εισάγοντας ένα πρόσθετο εννοιολογικό επίπεδο, ορισμένοι μελετητές υποδιαιρούν περαιτέρω τα λογοτεχνικά είδη σε *υποείδη* / *μικρά είδη* // *Untergenres* / *Subgenres* / *Kleingenres* (RLDLW 1997–2003, λ. «Genre»: Genette, 2001, pp. 100–101· Βελουδής 2002, σ. 83, 93–94· Αρσενίου 2012, σ. 85· Καρακάση, Σπυριδοπούλου και Κοτελίδης 2015, σ. 15), οπότε λ.χ. το υποείδος *αστυνομικό μυθιστόρημα* υπάγεται στο είδος *μυθιστόρημα*, το οποίο με τη σειρά του εμπίπτει στο γένος *αφήγηση* / *πεζογραφία*. Εξάλλου, στο πλαίσιο ρηξικέλευθων θεωρητικών σχημάτων, εμφανίζονται νεολογισμοί όπως το *αρχιγένος* (Genette 2001, pp. 87–88· πρβλ. Βελουδής 2002, σ. 84). Αυτός ο εννοιολογικός και ορολογικός κυκλώνας χαρακτηρίζει τόσο την ελληνική όσο και τη γερμανική (RLDLW 1997–2003, λ. «Gattung»: Ακριτόπουλος 2000, σ. 12–13· ΛΝΛ 2007, λ. «γένος, είδος (λογοτεχνικό)»: Zymner 2010, 25–26· Καρακάση, Σπυριδοπούλου και Κοτελίδης 2015, σ. 15· Jeßing and

Köhnen 2017, pp. 133–134· Hempfer 2018, pp. 178–181), με αποτέλεσμα να περιπλέκεται ακόμη περισσότερο η απόδοση της ορολογίας μεταξύ των δύο γλωσσών.

Το σχετικό πεδίο της θεωρίας της λογοτεχνίας καλείται *θεωρία των (λογοτεχνικών) γενών / γενών και ειδών // (literarische) Gattungstheorie / Gattungs- und Genretheorie* (σπανιότερα, κυρίως παλαιότερα: [*literarische*] *Gattungslehre / Gattungs- und Genrelehre*), ενώ μέχρι και τον 18ο αιώνα συνήθως ονομαζόταν *ποιητική των (λογοτεχνικών) γενών / (literarische) Gattungspoetik*, ακριβώς επειδή, όπως είδαμε παραπάνω, τα σχετικά συγγράμματα είχαν κανονιστικό χαρακτήρα, αποτελώντας γνώμονα για τη λογοτεχνική δημιουργία και κριτική. Κατ' αντανάκλαση της αποκλειστικής χρήσης του όρου *είδος*, στα ελληνικά εμφανίζονται οι όροι *ειδολογική θεωρία, (λογοτεχνική) ειδολογία και ειδολογία της λογοτεχνίας* ως ισοδύναμοι του *Gattungstheorie*, δηλαδή με τη σημασία «θεωρία των λογοτεχνικών γενών και ειδών» (για τη σποραδικά στενότερη σημασία: «θεωρία των λογοτεχνικών ειδών», βλ. π.χ. Schaeffer, 2000, σ. 145–151, 175–179). Πολύ συχνότερα απαντά όμως το αντίστοιχο επίθετο *ειδολογικός*, όχι με τη στενότερη έννοια «σχετικός με τα (λογοτεχνικά) είδη», αλλά με την ευρύτερη «σχετικός με τα (λογοτεχνικά) γένη και είδη». Αυτή η συνεκδοχική επέκταση παρατηρείται ακόμη και σε περιπτώσεις εμφανώς προσεγγμένης ορολογικής χρήσης και προγραμματικής αντιδιαστολής των όρων *γένος και είδος* (π.χ. ΛΝΛ 2007, λ. «γένος, είδος (λογοτεχνικό)»· Αρσενίου, 2012, σ. 92). Απεναντίας, σπανιότατα απαντούν τα σύμπλοκα *γενολογική θεωρία, (λογοτεχνική) γενολογία, γενολογία της λογοτεχνίας* και το επίθετο *γενολογικός* (π.χ. Ακριτόπουλος 2000, 13· αντίστοιχα, Schaeffer 2000, *passim*· Genette 2001, *passim*· για το αλλόμορφο *γενεολογικός*, πρβλ. ΛΛΟΘΙΚ 2005, λ. «γένη»).

Τέλος, τόσο στα ελληνικά όσο και στα γερμανικά, η αντιδιαστολή *γενών και ειδών* μπορεί να επεκταθεί εννοιολογικά και ορολογικά από το υποσύνολο της *λογοτεχνίας* στο σύνολο της *γραμματείας* (πρβλ. παραπάνω). Όταν κινούμαστε στην εννοιολογική βαθμίδα του *είδους* σε αυτή την προοπτική, δεν θα συναντήσουμε *λογοτεχνικά*, αλλά *γραμματειακά είδη*, τα οποία, θα λέγαμε από ευρύτερη σκοπιά, συμπίπτουν με τα *κειμενικά είδη / Textsorten* υπό το πρίσμα της κειμενογλωσσολογίας (Βελουδής, 2002, σ. 96· Jeßing and Köhnen 2017, pp. 201–207). Για να περάσουμε όμως πάλι στη μεταφραστική πράξη, όπως και στο δίπολο *γραμματεία και λογοτεχνία* (πρβλ. παραπάνω), μπορούμε να εξακριβώσουμε ότι η ανατιολόγητη εναλλαγή των όρων *λογοτεχνικό είδος και γραμματειακό είδος* οδηγεί σε μεταφραστικές αστοχίες, όπως συμβαίνει λ.χ. στην *Εισαγωγή στην κλασική φιλολογία* του Γκέρχαρντ Γαίγκερ (Jäger, 1987· ενδεικτικά πρβλ. 69: «ύφος του γραμματειακού είδους [Gattungsstil]», αλλά αντίστοιχα 283, σημ. 1: «ύφος ενός λογοτεχνικού είδους [Gattungsstil]»· η μεταφραστική αμηχανία άλλωστε φανερώνεται κατεξοχήν στον

δισυπόστατο τίτλο της ίδιας υποεπότητας του βιβλίου, αφενός στο σώμα του κειμένου (Jäger, 1987, p. 174: «4.3.3 Το γραμματειακό είδος») και αφετέρου στο βιβλιογραφικό παράρτημα (Jäger 1987, p. 259: «4.3.3 Το λογοτεχνικό είδος»).

3 Πορίσματα και προτάσεις

Στην ειδική γλωσσική χρήση τόσο της ελληνικής όσο και της γερμανικής, καθώς και στον λεξικογραφικό και μεταφραστικό συνδυασμό των δύο γλωσσών, διαπιστώνεται εκτεταμένη, πολλαπλή εννοιολογική και ορολογική σύγχυση στο πεδίο της θεωρίας των λογοτεχνικών γενών και ειδών. Το φαινόμενο αυτό προφανώς δεν οφείλεται μόνο στην κατά περίπτωση διαφορετική θεωρητική αφετηρία και ιστορική φόρτιση των όρων, αλλά και στην ενδημικά χαλαρή ή ακόμη και ανακόλουθη ορολογική χρήση στο πεδίο των ανθρωπιστικών επιστημών. Ως πρώτο βήμα από την πλευρά της ελληνικής προτείνεται η τεκμηριωμένη εννοιολογική και ορολογική υπαγωγή της *λογοτεχνίας* στο ευρύτερο σύνολο της *γραμματείας*. Συναφώς, όσον αφορά τον συνδυασμό ελληνικής και γερμανικής, οφείλουμε αδιάλειπτα να σταθμίζουμε τις παραμέτρους μεταφραστικής ισοδυναμίας αλλά και διαγλωσσικού σημασιολογικού ανισομορφισμού μεταξύ των ελληνόγλωσσων *γραμματεία* και *λογοτεχνία* αφενός και του γερμανόγλωσσου *Literatur* αφετέρου. Ως δεύτερο βήμα για την ευκαία εναρμόνιση και εμπέδωση της ορολογίας συνιστάται ο ακριβολογικός χειρισμός των όρων (*λογοτεχνικό*) *γένος* / (*literarische*) *Gattung* και (*λογοτεχνικό*) *είδος* / (*literarisches*) *Genre* ανάλογα με το οικείο επίπεδο εννοιολογικής αφαίρεσης.

Σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αρχές της δίγλωσσης και πολύγλωσσης ορολογικής εργασίας (Dubuc 2002, pp. 73–78· L'Homme 2020, pp. 127–131) και από την οντολογική σκοπιά ενός συστήματος εννοιών και όρων (Wüster 1991, pp. 9–15· Κατσογιάννου και Ευθυμίου 2004 α, σ. 38–44· Βαλεοντής και Κριμπάς 2014, σ. 82–94· Arntz, Picht and Schmitz, 2014, pp. 75–96, 109–112· L'Homme, 2020, pp. 95–123), κατ' αυτόν τον τρόπο προκύπτει ένα εναργές και συνεκτικό εννοιολογικό και ορολογικό σχήμα στο πεδίο της θεωρίας των λογοτεχνικών γενών και ειδών στις υπό εξέταση δύο γλώσσες. Στο μέλλον απομένει όμως να δούμε αν στην ελληνόγλωσση βιβλιογραφία θα διαδοθούν οι νεολογισμοί *γενολογική θεωρία*, (*λογοτεχνική*) *γενολογία*, *γενολογία της λογοτεχνίας* και *ειδολογική θεωρία*, (*λογοτεχνική*) *ειδολογία* και *ειδολογία της λογοτεχνίας*, ενώ οι ισοδύναμοι όροι (*literarische*) *Gattungstheorie* / *Genretheorie* (σπανιότερα: *Gattungslehre* / *Genrelehre*) εμφανίζονται ήδη αδιαμφισβήτητα εδραιωμένοι στη γερμανόγλωσση θεωρία της λογοτεχνίας.

4 Βιβλιογραφία

4.1 Λεξικά και γλωσσάρια

ΑΓΕΛ 1971 · Γιαννακόπουλος, Γ. (1971α). *Άριστον γερμανοελληνικόν λεξικόν*, τ. 1. Αθήναι: Michigan Press & Π. Κουτσουμπός.

ΑΕΓΛ 1971 · Γιαννακόπουλος, Γ. (1971β). *Άριστον ελληνογερμανικόν λεξικόν*, τ. 2, Αθήναι: Michigan Press & Π. Κουτσουμπός.

- ΑΟΑΚΕ 1997 • Portz, R. · Γεναράκη, Α. (1997). *Ακαδημαϊκή ορολογία ανθρωπιστικών & κοινωνικών επιστημών. Τρίγλωσσο εγχειρίδιο. Αγγλικά, γερμανικά, ελληνικά / Academic terminology of the humanities and social sciences. A trilingual handbook. English, German, Modern Greek / Akademischer Wortschatz der Geistes- und Gesellschaftswissenschaften. Ein dreisprachiges Handbuch. Englisch, Deutsch, Neugriechisch*. Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.
- ΒΛΛΦΟ 2008 • Μαρκαντωνάτος, Γ. Α. (2008) [¹1984]. *Βασικό λεξικό λογοτεχνικών και φιλολογικών όρων. Λογοτεχνική και φιλολογική ορολογία* (Αρχείο Θεωρητικής Παιδείας, 12), 3η έκδ., ανανewμ. και συμπλ. Αθήνα: Gutenberg.
- ΓΕΟΤΟ 2018 • Βαλεοντής, Κ. (επιμ.) (2018) [¹2007]. *Γενικοί και ειδικοί όροι του τομέα της Ορολογίας*, ΕΛΕΤΟ & ΕΛΟΤ/ΤΕ 21, έκδ. 6, (αρχείο PDF). [Πρόσβαση: 14 Μαρτίου 2018]. Διαθέσιμο από: <http://bit.ly/1k0hC6A>.
- ΛΚΝ 1998 • *Λεξικό της κοινής νεοελληνικής* (1998). Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη).
- ΛΛΟ·1 1980 • Μαρκαντωνάτος, Γ. Α. · Σακελλαριάδης, Γ. Χρ. (1980). *Λεξικό λογοτεχνικών όρων*. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οργανισμός Μαλλιάρης Παιδείας.
- ΛΛΟ·2 1987 • Ντόκας, Α. Σπ. (1987). *Λεξικό λογοτεχνικών όρων*. Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Αστήρ Αλ. & Ε. Παπαδημητρίου.
- ΛΛΟ·3 1997 • Γκίκας, Σ., Δρακόπουλος, Δ., Ευαγγέλου, Ι. και Ρώμας, Χρ. (1997). *Λεξικό λογοτεχνικών όρων*. Αθήνα: Εκδ. Σαββάλας.
- ΛΛΟΘΙΚ 2005 • Abrams, M. H. (2005). *Λεξικό λογοτεχνικών όρων. Θεωρία, ιστορία, κριτική λογοτεχνίας*, μτφρ. Γ. Δεληβοριά και Σ. Χατζηιωαννίδου. Αθήνα: Εκδ. Πατάκη.
- ΛΛΟΘΛ 2010 • Cuddon, J. A. (2010). *Λεξικό λογοτεχνικών όρων και θεωρίας της λογοτεχνίας*, μτφρ., επιστ. επιμ. Γ. Παρίσης και Μ. Λιάπη. Αθήνα: Μεταίχιμο.
- ΛΝΕΓ 2019 • Μπαμπινιώτης, Γ. Δ. (2019) [¹1998]. *Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας*, 5η έκδοση. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.
- ΛΝΛ 2007 • Μερakλής, Μ., Μητσάκης, Κ., Πούχνερ, Β., Ζήρας, Α. και Κουζέλη, Λ. (2007). *Λεξικό νεοελληνικής λογοτεχνίας. Πρόσωπα, έργα, ρεύματα, όροι*. Αθήνα: Εκδ. Πατάκη.
- ΛΟΣΔΑΤ 1978 • Δημητρίου, Σ. (1978). *Λεξικό όρων, τ. 1: Σημειολογικής και δομικής ανάλυσης της τέχνης*. Αθήνα: Εκδ. Καστανιώτη.
- ΝΓΕΛ 1961 • Τσουκανάς, Α. Α. (1961α)¹. *Νέον γερμανο-ελληνικόν / ελληνογερμανικόν λεξικόν, μέρος Α': Νέον γερμανο-ελληνικόν λεξικόν*. [Αθήνα]: Εκδ. Κακουλίδη.
- ΝΕΓΛ [1961] • Τσουκανάς, Α. Α. (1961β). *Νέον γερμανο-ελληνικόν / ελληνογερμανικόν λεξικόν, μέρος Β': Νέον ελληνο-γερμανικόν λεξικόν*. [Αθήνα]: Εκδ. Κακουλίδη.
- ΧΛΝΓ 2016 • Χαραλαμπάκης, Χρ. Γ. (επιμ.) (2016) [¹2014]. *Χρηστικό λεξικό της νεοελληνικής γλώσσας. Με προσθήκες και βελτιώσεις*, ειδική έκδοση για την εφημερίδα *Το Βήμα*, τ. 1: Α – 7: Υ–Ω, Αθήνα: Ακαδημία Αθηνών & Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη *Το Βήμα*.
- ΒΩΔΩ 2011 • Wahrig-Burfeind, R. (2011) [¹1966]. *Brockhaus · Wahrig. Deutsches Wörterbuch*, 9., vollst. neu bearb. und aktual. Aufl. Gütersloh · München: Wissenmedia.
- ΔΔΣΩ 2014 • Duden. *Die deutsche Sprache. Wörterbuch in drei Bänden* (2014). Bd. 1: A–GELT – 3: Q–ZZGL. Berlin · Mannheim · Zürich: Dudenverlag · Bibliographisches Institut.
- ΔΔΩ 2019 • Duden. *Deutsches Universalwörterbuch* (2019) [¹1983]. 9., überarb. und erw. Aufl. Berlin: Dudenverlag · Bibliographisches Institut.
- ΦΛΛ 2002 • Ricklefs, U. (Hrsg.) (2002) [¹1996–1997]. *Fischer Lexikon Literatur*, Neuausg.,

Bd. 1: A–F – 3: N–Z. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch Verlag.

HLG 2009 • Lamping, D. · Poppe, S. · Seiler, S. and Zipfel, Fr. (Hrsg.) (2009). *Handbuch der literarischen Gattungen*. Stuttgart: Alfred Kröner Verlag.

MLL 2007 • Burdorf, D., Fasbender, C. and Moennighoff, B. (Hrsg.) (2007) [¹1984]. *Metzler Lexikon Literatur. Begriffe und Definitionen*, 3., aktual. und erw. Aufl. Stuttgart · Weimar: J. B. Metzler.

MLLK 2013 • Nünning, A. (Hrsg.) (2013) [¹1998]. *Metzler Lexikon Literatur- und Kulturtheorie. Ansätze, Personen, Grundbegriffe*, 5., aktual. und erw. Aufl. Stuttgart · Weimar: J. B. Metzler.

PGWDGGD 2008 • Pons. *Großwörterbuch Deutsch-Griechisch · Griechisch-Deutsch* (2008), vollst. Neuentw., |Deutsch-Griechisch| Bearb. Kr. A. Beyer · G. Dimoulis · D. Karajanakis · D. Lamprou, Revision: A. Wiedenmayer, |Griechisch-Deutsch| Bearb. D. Karajanakis, unter Mitwirk. und Leit. der Redaktion Pons Wörterbücher. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen.

RLDLW 1997–2003 • Weimar, K., Fricke, H., Müller, J.-D., Grubmüller, K., Braungart, G., Vollhardt, Fr. (Hrsg.) (1997–2003) [¹1926–1931]. *Reallexikon der deutschen Literaturwissenschaft*, 3., von Grund auf neu erarb. Aufl., Bd. 1: A–G – 3: P–Z, Berlin · New York: Walter de Gruyter.

SWL 2001 • Wilpert, G. v. (2001) [¹1955]. *Sachwörterbuch der Literatur*, 8., verb. und erw. Aufl. Stuttgart: Alfred Kröner Verlag.

4.2 Μελέτες και άρθρα

Αγγελάτος, Δ. (1997). *Η «φωνή» της μνήμης. Δοκίμιο για τα λογοτεχνικά είδη*. Αθήνα: Νέα Σύνορα · Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη.

Ακριτόπουλος, Α. Ν. (2000). Εισαγωγικό σημείωμα. Στο: Schaeffer, J.-M. (2000). σ. 9–13 *Τι είναι λογοτεχνικό είδος;* (Ιδέες και Έρευνα), μτφρ. Α. Ν. Ακριτόπουλος. Θεσσαλονίκη: Ηρόδοτος.

Αντωνοπούλου, Α., Καρακάση, Κ. και Πετροπούλου, Ε. (2015). *Συγκριτολογία*. [ηλ. Βιβλίο] (αρχείο PDF). Αθήνα: Κάλλιπος · Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα · Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. [Πρόσβαση: 18 Μαρτίου 2016]. Διαθέσιμο από: <http://bit.ly/2T0S7Mp>.

Αρσενίου, Ε. (2012). *Πρακτική εισαγωγή στη μελέτη της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Ορολογία, μεθοδολογία, θεωρία*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Βαλεοντής, Κ. (2017). Στην Ορολογία δεν ορίζονται οι όροι, αλλά οι έννοιες. Στο: 11ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία», Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017. [Πρόσβαση: 16 Δεκεμβρίου 2017]. Διαθέσιμο από: <https://bit.ly/3g7gKUF>.

Βαλεοντής, Κ. Ε. και Κριμπάς, Π. Γ. (2014). *Νομική γλώσσα, νομική ορολογία. Θεωρία και πράξη*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη · Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας.

Βελουδής, Γ. (1992). *Ψηφίδες. Για μια θεωρία της λογοτεχνίας*. Αθήνα: Γνώση.

Βελουδής, Γ. (2002) [¹1994]. *Γραμματολογία. Θεωρία λογοτεχνίας*, 3η, βελτ. έκδ. Αθήνα: Εκδ. Πατάκη.

Ελληνική γλώσσα και ορολογία (2017). Ανακοινώσεις 11ου Συνεδρίου, Αθήνα, 9–11 Νοεμβρίου 2017, επιμέλεια έκδοσης: Κ. Βαλεοντής. Αθήνα: Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας.

Καρακάση, Κ., Σπυριδοπούλου, Μ. και Κοτελίδης, Γ. (2015). *Ιστορία και θεωρία των λογοτεχνικών γενών και ειδών. Παραδείγματα και εφαρμογές*. [ηλ. Βιβλίο] (αρχείο PDF). Αθήνα: Κάλλιπος · Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα · Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. [Πρόσβαση: 18 Μαρτίου 2016].

Διαθέσιμο από: <http://bit.ly/2HKMUTu>.

- Κατσογιάννου, Μ. και Ευθυμίου, Ε. (2004α). Θεωρία, μέθοδοι και πρακτικές της ορολογίας. Στο: Κατσογιάννου, Μ. και Ευθυμίου Ε. (επιστ. επιμ.) (2004), *Ελληνική ορολογία. Έρευνα και εφαρμογές (Θέματα Επεξεργασίας Γλώσσας και Φωνής)*, εκδοτική επιμέλεια: Ε. Φωτεινά. Αθήνα: Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου & Εκδ. Καστανιώτη, σ. 25–60.
- Κατσογιάννου, Μ. και Ευθυμίου Ε. (επιστ. επιμ.) (2004β), *Ελληνική ορολογία. Έρευνα και εφαρμογές* (Θέματα Επεξεργασίας Γλώσσας και Φωνής), εκδοτική επιμέλεια: Ε. Φωτεινά. Αθήνα: Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου & Εκδ. Καστανιώτη.
- Παππάς, Φ., Κατσιγιάννης, Α. και Διαμαντοπούλου, Λ. (2015). *Εισαγωγή στη νεοελληνική φιλολογία*. [ηλ. Βιβλίο] (αρχείο PDF). Αθήνα: Κάλλιπος · Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα · Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. [Πρόσβαση: 14 Σεπτεμβρίου 2016]. Διαθέσιμο από: <https://bit.ly/2UYYLrb>.
- Angenot, M., Bessière, J., Fokkema, D. and Kushner, E. (επιμ.) (2010). *Θεωρία της λογοτεχνίας. Προβλήματα και προοπτικές* (Σύγκριση και Θεωρία της Λογοτεχνίας, 1), μτφρ. Τ. Δημητρούλια. Αθήνα: Gutenberg.
- Arntz, R., Picht, H. and Schmitz, K.-D. (2014) [1989]. *Einführung in die Terminologiearbeit*, 7., vollst. überarb. und aktual. Aufl. Hildesheim · Zürich · New York: Georg Olms Verlag.
- Cabré, M.T. (1992). *La terminologia. La teoria, els mètodes, les aplicacions* (Les Naus d'Empúries). Barcelona: Editorial Empúries.
- Caluwé, J.-M. (1997). Τα λογοτεχνικά γένη. Στο: Delcroix, M. and Hallyn, F. (1997). *Εισαγωγή στις σπουδές της λογοτεχνίας. Μέθοδοι του κειμένου*, μτφρ., επιμ. Ι. Ν. Βασιλαράκης. Αθήνα: Gutenberg. σ. 187–195.
- Culler, J. (2000). *Λογοτεχνική θεωρία. Μια συνοπτική εισαγωγή* (Θεωρία και Κριτική της Λογοτεχνίας), μτφρ.: Κ. Διαμαντάκου. Ηράκλειο [Κρήτης]: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
- Delcroix, M. and Hallyn, F. (1997). *Εισαγωγή στις σπουδές της λογοτεχνίας. Μέθοδοι του κειμένου*, μτφρ., επιμ. Ι. Ν. Βασιλαράκης. Αθήνα: Gutenberg.
- Dubuc, R. (2002) [1978]. *Manuel pratique de terminologie*, 4e éd., entièr. revue. Montréal: Linguatex Éditeur.
- Genette, G. (2001). *Εισαγωγή στο αρχικείμενο*, μτφρ. Μ. Πατεράκη-Γαρέφη, Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας Ι. Δ. Κολλάρου.
- Głowiński, M. (2010). Τα λογοτεχνικά γένη. Στο: Angenot, M., Bessière, J., Fokkema, D. and Kushner, E. (επιμ.) (2010). *Θεωρία της λογοτεχνίας. Προβλήματα και προοπτικές* (Σύγκριση και Θεωρία της Λογοτεχνίας, 1), μτφρ. Τ. Δημητρούλια. Αθήνα: Gutenberg. σ. 141–162.
- Hawthorn, J. (1993). *Ξεκλειδώνοντας το κείμενο. Μια εισαγωγή στη θεωρία της λογοτεχνίας* (Θεωρία και Κριτική της Λογοτεχνίας), μτφρ. Μ. Αθανασοπούλου, Ηράκλειο [Κρήτης]: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
- Hoffmann, L., Kalverkämper, H., Wiegand, H. E., Galinski, C. and Hüllen, W. (Hrsg. / ed.) (1998–1999). *Fachsprachen. Ein internationales Handbuch zur Fachsprachenforschung und Terminologiewissenschaft / Languages for special purposes. An international handbook of special-language and terminology research* (Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft / Handbooks of Linguistics and Communication Science / Manuels de Linguistique et des Sciences de Communication, 14.1–2), Teilbd. / vol. 1–2. Berlin/New York: Walter de Gruyter.
- Hempfer, K. W. (2018). *Literaturwissenschaft. Grundlagen einer systematischen Theorie*. Stuttgart: J. B. Metzler.

- Horn, A. (1998). *Theorie der literarischen Gattungen. Ein Handbuch für Studierende der Literaturwissenschaft*. Würzburg: Königshausen & Neumann.
- Jäger, G. (1987). *Εισαγωγή στην κλασική φιλολογία*, μτφρ. Δ. Ι. Ιακώβ και Μ. Πεχλιβάνος. Αθήνα: Εκδ. Δ. Ν. Παπαδήμα.
- Jeßing, B. and Köhnen, R. (2017) [¹2003]. *Einführung in die Neuere deutsche Literaturwissenschaft*, 4., aktual. und überarb. Aufl. Stuttgart: J. B. Metzler.
- Lesky, A. (2014) [¹1964]. *Ιστορία της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας*, μτφρ. Α. Γ. Τσοπανάκης, νέα, αναθεωρ. ελλ. έκδ. Θεσσαλονίκη: Εκδ. Δ. Κυριακίδη.
- L'Homme, M.-C. (2020) [¹2004]. *La terminologie. Principes et techniques* (Paramètres), 2e éd., revue et mise à jour. Montréal: Presses de l'Université de Montréal.
- Oeser, E. and Budin, G. (1999). Grundlagen der Terminologiewissenschaft. Στο: Hoffmann, L., Kalverkämper, H., Wiegand, H. E., Galinski, C. and Hüllen, W. (Hrsg. / ed.) (1998–1999). *Fachsprachen. Ein internationales Handbuch zur Fachsprachenforschung und Terminologiewissenschaft / Languages for special purposes. An international handbook of special-language and terminology research* (Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft / Handbooks of Linguistics and Communication Science / Manuels de Linguistique et des Sciences de Communication, 14.1–2), Teilbd. / vol. 2. Berlin/New York: Walter de Gruyter. pp. 2171–2183.
- Roelcke, Th. (2020) [¹1999]. *Fachsprachen* (Grundlagen der Germanistik, 37), 4., neu bearb. und wesentl. erw. Aufl. Berlin: Erich Schmidt Verlag.
- Schaeffer, J.-M. (2000). *Τι είναι λογοτεχνικό είδος; (Ιδέες και Έρευνα)*, μτφρ. Α. Ν. Ακριτόπουλος. Θεσσαλονίκη: Ηρόδοτος.
- Τοδορον, Τ. (1989). *Ποιητική*, μτφρ. Α. Καστρινάκη. Αθήνα: Γνώση.
- Wüster, E. (1991) [¹1979]. *Einführung in die allgemeine Terminologielehre und terminologische Lexikographie* (Abhandlungen zur Sprache und Literatur, 20), 3. Aufl., mit einem Vorwort von R. Baum. Bonn: Romanistischer Verlag.
- Zymner, R. (1999). Die Fachlexikographie der Literaturwissenschaft. Eine Übersicht. Στο: Hoffmann, L., Kalverkämper, H., Wiegand, H. E., Galinski, C. and Hüllen, W. (Hrsg. / ed.) (1998–1999). *Fachsprachen. Ein internationales Handbuch zur Fachsprachenforschung und Terminologiewissenschaft / Languages for special purposes. An international handbook of special-language and terminology research* (Handbücher zur Sprach- und Kommunikationswissenschaft / Handbooks of Linguistics and Communication Science / Manuels de Linguistique et des Sciences de Communication, 14.1–2), Teilbd. / vol. 2. Berlin/New York: Walter de Gruyter. pp. 2036–2045.
- Zymner, R. (2003). *Gattungstheorie. Probleme und Positionen der Literaturwissenschaft*. Paderborn: Mentis.
- Zymner, R. (Hrsg.) (2010). *Handbuch Gattungstheorie*. Stuttgart/Weimar: J. B. Metzler.
- Zymner, R. · Hölter, A. (Hrsg.) (2013), *Handbuch Komparatistik. Theorien, Arbeitsfelder, Wissenspraxis*. Stuttgart/Weimar: J. B. Metzler.

Γιώργος Ανδρουλιδάκης

Διδάκτορας Πανεπιστημίου Αθηνών

Γλωσσολόγος, Μεταφρασεολόγος, (Μετα)Λεξικογράφος

Ηλ.-ταχ.: giorgos@androulidakis.name